



**USAID** | **УКРАЇНА**  
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

# ДОРОЖНЯ КАРТА РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тростянецької об'єднаної територіальної громади  
Миколаївського району Львівської області

2016



Ця публікація підготовлена в рамках проекту з розробки Дорожньої карти розвитку малого і середнього підприємництва Тростянецької об'єднаної територіальної громади, який реалізується Центром «Регіональний Розвиток» за фінансової підтримки Програми USAID «ЛІДЕРСТВО В ЕКОНОМІЧНОМУ ВРЯДУВАННІ» (USAID ЛЕВ).



Програма USAID ЛЕВ впроваджується:



Фонд Східна Європа

Міжнародною благодійною організацією  
«Фонд «Східна Європа»



ІНСТИТУТ  
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ  
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Громадською організацією  
«Інститут економічних досліджень та  
політичних консультацій»



CASE Україна  
Центр соціально-економічних досліджень

Громадською організацією  
«Центр соціально-економічних  
досліджень «CASE-Україна»



Громадською організацією  
«Київський економічний інститут»

Публікацію підготовлено експертами Центру «Регіональний Розвиток»



Центр «Регіональний Розвиток» - неполітична динамічна організація, діяльність якої спрямована на реалізацію стратегічних проектів розвитку Розділля. Завданням центру є консолідація зусиль влади, бізнесу та громади задля вирішення спільних проблем та створення нових можливостей для регіону.

Більше про Центр можна довідатися на сайті [www.rozdil.com.ua](http://www.rozdil.com.ua)

*Підготовка цієї публікації стала можливою завдяки підтримці американського народу, що була надана через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Лідерство в економічному врядуванні» (USAID ЛЕВ). Погляди авторів, висловлені в цьому документі, можуть не збігатися з поглядами Агентства США з міжнародного розвитку або Уряду Сполучених Штатів Америки.*

## ЗМІСТ

Вступ.....	2
Аналіз поточного стану бізнес-середовища для розвитку малого і середнього підприємництва у Тростянецькій ОТГ.....	3
Опис проблем для розвитку малого і середнього підприємництва у Тростянецькій ОТГ.....	4
Заходи Дорожньої карти розвитку малого і середнього підприємництва Тростянецької ОТГ.....	5
Механізми залучення необхідних ресурсів для реалізації заходів Дорожньої карти.....	26
Особи/організації, відповідальні за реалізацію заходів Дорожньої карти.....	27
Результати реалізації заходів Дорожньої карти.....	28
Додаток.....	29

## Вступ

Тростянецька сільська об'єднана територіальна громада розташована у південно-східній частині Львівської області. Площа громади - 190,4 км<sup>2</sup>. Населення громади – близько 8 тис. осіб.

Тростянецька об'єднана територіальна громада (ОТГ) Миколаївського району Львівської області була утворена у 2015 році. У цьому ж році пройшли перші вибори та відбувається становлення громади як самостійної адміністративно-територіальної одиниці.

У 2015 році прийнято Стратегію розвитку Тростянецької об'єднаної територіальної громади Миколаївського району Львівської області на період 2016 – 2020 років. Стратегія визначає 5 пріоритетних напрямків розвитку громади, одним із яких є «сталий розвиток підприємництва і бізнесу». Сприяння розвитку МСП є важливим завданням для влади, що закріплено в Стратегії.

Розробка та реалізація заходів Дорожньої карти розвитку МСП Тростянецької ОТГ є важливим кроком для покращення бізнес-середовища у громаді. Дорожня карта розвитку підприємництва містить аналіз поточного стану середовища для бізнесу, визначає основні проблеми та потреби підприємців, а також містить перелік логічно пов'язаних та послідовних заходів, які сприятимуть розвитку малого і середнього бізнесу на території Тростянецької об'єднаної громади. Для кожного заходу визначено механізм реалізації, необхідні ресурси та джерела залучення коштів для їх виконання.

Дорожня карта розвитку МСП Тростянецької ОТГ частково враховує положення Стратегії у питанні розвитку підприємництва та містить перелік взаємопов'язаних заходів для розвитку бізнесу, не всі з яких відображені у Стратегії.

У зв'язку із недавнім утворенням Тростянецької громади, питання регуляторного та бізнес-середовища на території громади ще не достатньо досліджене. Тому при розробці Дорожньої карти було проаналізовано поточний стан регуляторного та бізнес-середовища у Львівській області в цілому. Доцільність та можливість такого аналізу зумовлена припущенням, що основні проблеми МСП на рівні області є також актуальними і для МСП Тростянецької ОТГ. Можливі шляхи мінімізації цих проблем актуальні як для МСП Львівської області, так і для МСП Тростянецької ОТГ.



## Аналіз поточного стану бізнес-середовища для розвитку малого і середнього підприємництва у Тростянецькій ОТГ

За спеціалізацією Тростянецька громада промислово-аграрна. Здійснюється видобуток будівельних матеріалів, зокрема, будівельного піску і каменю, розведення риби, вирощування зерна, картоплі і овочів. На території громади діють промислові, будівельні, транспортні, сільськогосподарські підприємства, юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, в тому числі малі підприємства, суб'єкти підприємницької діяльності – фізичні особи. На сьогодні розвиток громади характеризується позитивною тенденцією до нарощування обсягів промислового виробництва, розширенням сфери послуг, але рівень соціально-економічного розвитку ще залишається низьким.

Відповідно до ухваленої Стратегії розвитку Тростянецької ОТГ, однією із стратегічних цілей її розвитку є забезпечення сталого розвитку підприємництва і бізнесу. Завданнями для реалізації цієї цілі є: забезпечення системності нормативно-правової бази; створення ефективних інноваційних, фінансово-кредитних механізмів підтримки підприємництва; удосконалення механізмів ресурсного забезпечення суб'єктів підприємницької діяльності.

Стратегія розвитку Тростянецької ОТГ передбачає, що внаслідок реалізації заходів Стратегії буде створено нові робочі місця, активізовано підприємницьку діяльність, збільшено кількість малих підприємств.

Перевагами громади, які можуть пришвидшити досягнення цих цілей і формують сприятливе середовище для ведення бізнесу є:

- наявність природних ресурсів в регіоні для розвитку видобувної промисловості, промисловості будівельних матеріалів та харчової, розвитку сільськогосподарства;
- наявність досить розвинутої соціальної інфраструктури;
- велика площа сільськогосподарських угідь, лісів та водяного плеса.

Дорожня карта розвитку МСП Тростянецької ОТГ, як і Стратегія, має на меті покращити бізнес-середовище у громаді та сприяти розвитку підприємництва. Реалізація заходів Дорожньої карти розвитку МСП не суперечить Стратегії і стимулює її виконання.

## Опис проблем для розвитку малого і середнього підприємництва у Тростянецькій ОТГ

Основні перешкоди для розвитку малого і середнього підприємництва Тростянецької об'єднаної територіальної громади визначені:

1) У Стратегії розвитку Тростянецької об'єднаної територіальної громади Миколаївського району Львівської області на період 2016 – 2020 років, затвердженій рішенням Тростянецької сільської ради №17 від 10 грудня 2015 року;

2) За результатами опитування (у липні – серпні 2016 року) старостів сіл та місцевих підприємців, які проводилися Центром «Регіональний Розвиток» в період розробки Дорожньої карти розвитку МСП за підтримки Програми USAID «Лідерство в економічному врядуванні». Участь в опитуванні взяли 7 старост сіл Тростянецької ОТГ і 10 підприємців.

Аналіз Стратегії та опитування дозволили виявити головні спільні проблеми, які погіршують бізнес-середовище для розвитку підприємництва у громаді. Ці перешкоди найчастіше висловлювали учасники опитування і вони також визначені Стратегією розвитку громади:

- Відсутність інструментів фінансової підтримки МСП і складність доступу до коштів для розвитку бізнесу;
- Відсутність комплексного туристичного продукту регіону, наявність якого створить умови для розвитку існуючих та появи нових бізнесів, недостатній рівень туристичної промоції громади;
- Недостатність інформаційної підтримки підприємців;
- Відсутність зведеної інформації по земельних ділянках і приміщеннях, які можна використовувати для ведення підприємницької діяльності;
- Важко знайти висококваліфіковані кадри;
- Транспортна інфраструктура: низька якість доріг і відсутність залізниці;
- Складні процедури підключення до електроенергії та отримання дозвільних ліцензій. Це питання не відноситься до компетенції Тростянецької ОТГ і його потрібно вирішувати на загальнодержавному рівні;
- Незадовільний стан інженерно-технічних мереж.

Стратегією розвитку Тростянецької ОТГ визначено ще такі проблеми, про які підприємці Тростянецької ОТГ згадували рідко, проте заявляли, що вони перешкоджають діяльності:

- Нестабільність у державі;
- Неприятливе підприємницьке середовище (високі і нестабільні податки, погана інфраструктура підтримки бізнесу).

## Заходи Дорожньої карти розвитку малого і середнього підприємництва Тростянецької ОТГ

Заходи Дорожньої карти розвитку малого і середнього підприємництва направлені на Тростянецьку об'єднану територіальну громаду (ОТГ). Громада розташована на території Миколаївського району Львівської області. Громада утворилася у 2015 році і об'єднала у своєму складі 17 сіл: Тростянець, Бродки, Луб'яна, Глухівець, Суха Долина, Красів, Поляна, Добряни, Тернопілля, Стільсько, Мала Воля, Велика Воля, Дуброва, Ілів, Демня, Липівка, Заклад. Загальна площа ОТГ – 190,4 км. кв.

Тростянецька об'єднана територіальна громада проходить етап становлення як самостійної адміністративно-територіальної одиниці. На сьогодні вже ухвалено Стратегію розвитку Тростянецької об'єднаної територіальної громади Миколаївського району Львівської області на період 2016 – 2020 років. Також сільською радою розробляються програмні документи, налагоджуються зв'язки у громаді, обираються пріоритети розвитку.

Громаді потрібно активізувати місцевий економічний розвиток для наповнення бюджету та спрямування цих ресурсів на розвиток території. Станом на 2016 рік податкові надходження у структурі бюджету громади становлять 47%. Розвиток малого і середнього підприємництва може стати основним джерелом наповнення місцевого бюджету завдяки вищим надходженням до бюджету. Він також сприятиме створенню робочих місць. Для того, щоб підприємцям було комфортно працювати на території громади, місцева влада має створити прозоре бізнес-середовище та допомагати підприємцям.

Заходи Дорожньої карти розвитку малого і середнього підприємництва Тростянецької об'єднаної територіальної громади спрямовані на:

- вирішення проблем підприємців, визначених під час проведення зустрічі із старостами сіл та проведення фокус-групи із місцевими підприємцями (у липні-серпні 2016 року), які може вирішити місцева влада в межах повноважень та наявних ресурсів;
- створення можливостей для розвитку підприємництва шляхом покращення бізнес-середовища для ведення діяльності на території громади.

Заходи Дорожньої карти обрано за результатами проведення обговорень та консультацій із зацікавленими сторонами на основі їхніх потреб і пропозицій.

Для розвитку малого і середнього підприємництва Тростянецької об'єднаної територіальної громади пропонуються такі заходи Дорожньої карти, які об'єднані у 3-і пріоритетні напрямки:

## 1. Підвищення інституційної спроможності влади для роботи з підприємцями

### *1.1. Підготовка та навчання працівників Тростянецької ОТГ, які будуть опікуватися розвитком підприємництва та втіленням Дорожньої карти*

*Обґрунтування заходу:* На сьогодні, у структурі Тростянецької ОТГ немає осіб, прямо відповідальних за розвиток підприємництва, які були б здатні консультувати підприємців з питань ведення діяльності, допомагали у вирішенні різноманітних проблем і отриманні дозвільних документів, підготовці бізнес-планів. Наявність відповідних компетенцій та навичок в працівників, та виконання відповідних функцій, сприятиме розвитку підприємництва та покращенню бізнес-середовища. Не є обов'язковим наймати у штат сільської ради окрему особу, яка виконуватиме відповідні завдання. Цим можуть опікуватися наявні працівники. Проте, їм потрібно пройти спеціалізовані навчання та тренінги з питань підтримки підприємництва, щоб підвищити свою кваліфікацію. Потрібно щонайменше двоє осіб, які проходять підготовку та навчання. Якщо таких осіб в сільській раді немає, доцільно ініціювати створення агенції місцевого економічного розвитку.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу покращиться взаємодія влади та підприємців, суб'єкти МСП зможуть отримати консультативну допомогу з питань ведення бізнесу, що значно полегшить їх діяльність.

*Механізм реалізації заходу:* Особи, визначені відповідальними за розвиток підприємництва, повинні брати участь у спеціалізованих навчаннях та тренінгах з питань розвитку підприємництва. Інформацію про проведення таких заходів, можна дізнатися з таких ресурсів, як: «Гурт» чи «Громадський простір». Варто брати участь у навчальних заходах, які періодично проводять представники Державної служби зайнятості.

*Необхідні ресурси:* Людські (особи, які братимуть участь у навчанні), інформаційні (пошук можливостей для навчання у сфері підтримки розвитку підприємництва), фінансові (оплата навчання повністю чи частково).

*Орієнтовна вартість:* Не потребує залучення додаткового бюджетного фінансування. Витрати здійснюються в межах фонду оплати праці відповідних працівників сільської ради.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти для оплати відряджень на навчання, кошти організаторів заходів (якщо проводяться спеціалізовані тренінги чи семінари для зацікавлених осіб).

## ***1.2. Створення і розміщення у вільному доступі карти малого і середнього підприємництва.***

*Обґрунтування заходу:* Створення карти МСП Тростянецької ОТГ дозволить зібрати і налагодити контакт з місцевими підприємцями. Карта МСП – це інтерактивна карта громади, на якій відображається місце розташування МСП та інформація про них. Ця карта необхідна для того, щоб зрозуміти та проаналізувати інформацію про типи бізнесу, які розвиваються на території, який тип бізнесу потрібен на території, зважаючи на реальні потреби і місцеві умови, які проблеми у місцевих підприємців. Розміщення карти у вільному доступі на інтернет-сайті Тростянецької ОТГ дозволить: місцевим підприємцям краще познайомитися між собою і сприятиме налагодженню контактів між ними задля вирішення спільних проблем та створення нових можливостей для розвитку; місцевому населенню – дізнатися у кого вони можуть замовити певні продукти, товари та послуги, а також порівняти альтернативні пропозиції; гостям громади – те ж саме, що і мешканцям; підприємцям з інших територій – знайти партнера, підрядника чи поставальника із числа підприємців Тростянецької ОТГ; місцевій владі – краще розуміти потреби МСП та працювати над їх задоволенням. Отже, карта МСП сприятиме активізації діалогу між усіма сторонами та покращенню бізнес середовища у громаді.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу покращиться взаємодія між місцевими підприємцями, збільшаться обсяги замовлення товарів, робіт та послуг між підприємцями у громаді.

*Механізм реалізації заходу:* Працівники Тростянецької сільської ради, члени виконавчого комітету, старости сіл повинні скласти перелік суб'єктів малого і середнього підприємництва, які функціонують на території. Після цього необхідно здійснити опитування підприємців, щоб зібрати актуальну інформацію про них та їхні потреби. Після цього всі дані експерти повинні оцифрувати, зробити дизайн та розмістити карту на інтернет-сайті Тростянецької об'єднаної територіальної громади. За ініціативи місцевої влади, до виконання цього заходу можуть залучатися (або реалізовувати повністю) сторонні організації або експерти у цій сфері.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівці, які збиратимуть інформацію про суб'єктів малого і середнього підприємництва, що діють на території Тростянецької ОТГ; фахівець, який зведе зібрану інформацію; дизайнер для візуалізації даних; експерт зі створення електронних реєстрів; фахівець для розміщення інформації у вільному доступі), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* 30 тис. грн. на оплату послуг залучених експертів.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, волонтерські трудові ресурси, грантові кошти (у разі наявності грантової підтримки від міжнародних та українських донорів на реалізацію проектів).

### ***1.3. Запровадження фінансових механізмів підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва.***

*Обґрунтування заходу:* Суб'єкти малого і середнього підприємництва визначають основною перепорою для їх розвитку обмежений доступ до фінансових ресурсів. Саме тому потрібно запровадити фінансові механізми підтримки підприємців. Можуть бути використані інструменти, визначені у проекті Програми підтримки бізнесу у Львівській області. Оскільки бюджет Тростянецької ОТГ має менший фінансовий ресурс, ніж бюджет Львівської області, доцільно також лобювати питання прийняття відповідних заходів на рівні Львівської області.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу місцеві підприємці зможуть отримати додаткове фінансування для власного бізнесу.

*Механізм реалізації заходу:* Працівники Тростянецької сільської ради спільно із експертами повинні виявити потреби МСП і визначити механізми для їх підтримки. Потрібно передбачити кошти на реалізацію цього заходу

в бюджеті Тростянецької ОТГ і затвердити його рішенням виконкому та прийняти рішенням сесії.

*Необхідні ресурси:* Фінансові (для оплати надання підтримки суб'єктам МСП).

*Орієнтовна вартість:* 500 тис. грн. на фінансування підтримки МСП.

*Джерела можливого фінансування:* Кошти Тростянецької ОТГ, кошти бюджету Львівської області, грантові кошти (у разі наявності грантової підтримки від міжнародних та українських донорів).

#### ***1.4. Допомога підприємцям у залученні додаткового фінансування.***

*Обґрунтування заходу:* Потреба у додатковому фінансуванні завжди є актуальною для підприємців. Місцева влада може допомагати підприємцям писати заявки та бізнес-плани для отримання фінансування із грантових програм, програм міжнародної технічної допомоги, обласних програм.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу підприємці отримають додаткові фінансові ресурси на розвиток власного бізнесу.

*Механізм реалізації заходу:* У штаті Тростянецької сільської ради повинен бути працівник, який відповідає за допомогу підприємцям у залученні додаткового фінансування. Якщо однієї людини буде мало, доцільно розширювати штат (також можна передбачити створення агенції місцевого економічного розвитку, яка серед іншого опікуватиметься відповідними питаннями). Потрібно зробити оголошення для місцевих підприємців, що така можливість для них існує. Інформація про це повинна бути і на інтернет-сайті Тростянецької ОТГ. Ця людина має також постійно проходити спеціалізовані навчання та брати участь у заходах, які стосуються теми розвитку підприємництва. Отриману інформацію можна висвітлювати в рамках інформаційних днів підприємництва.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівець, який допомагає підприємцям писати проектні заявки і бізнес-плани), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* Не потребує залучення додаткового бюджетного фінансування. Витрати здійснюються в межах фонду оплати праці відповідних працівників сільської ради.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, грантові кошти.

### *1.5. Розробка Генерального плану території Тростянецької ОТГ на основі потреб підприємництва.*

*Обґрунтування заходу:* Основним документом, який визначає містобудівні умови та обмеження є Генеральний план території. Він визначає місця для забудови, місця для ведення промислової діяльності, місця туристичного та рекреаційного значення, у яких не можна здійснювати господарської діяльності. На території Тростянецької ОТГ цей документ відсутній. Процес його розробки потрібно розпочати із підготовки технічного завдання для розробки Генерального плану території. Особливу увагу при його розробці необхідно звернути на потреби підприємництва, щоб створити комфортні умови для їх діяльності. На основі вимог ТЗ розроблятиметься Генеральний план.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу місцеві підприємці краще розумітимуть перспективи розвитку господарства громади та знатимуть на яку територію можна розширювати свою діяльність, а яка підпадає під заборону для ведення бізнесу.

*Механізм реалізації заходу:* Місцева влада повинна ініціювати процес розробки Генерального плану території. Потрібно провести круглі столи за участі всіх зацікавлених сторін та за їх результатами підготувати технічне завдання для розробників Генерального плану території і сам план. Після цього потрібно провести громадські слухання з громадою та затвердити рішенням сесії Тростянецької сільської ради.

*Необхідні ресурси:* Людські (для проведення консультацій з громадськістю, підготовки технічного завдання), матеріальні (приміщення для проведення заходів), фінансові (оплата праці).

*Орієнтовна вартість:* 200 тис. грн. на оплату послуг залучених експертів.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, кошти із місцевого бюджету на виконання цього заходу, кошти обласного бюджету, грантові кошти (у разі наявності грантової підтримки від міжнародних та українських донорів на реалізацію проектів).



## *1.6. Аналіз потреб у людському капіталі.*

*Обґрунтування заходу:* Однією із найбільших проблем, яку називали тростянецькі підприємці, є проблема доступності кваліфікованих кадрів. Їм дуже важко знайти на роботу працівника. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є проведення аналізу потреб у людському капіталі і проведення роботи із підвищення престижу професії та впровадження навчальних програм для тих професій, які користуються найбільшим попитом. Для цього необхідно залучити професійно-технічні навчальні заклади, що знаходяться в радіусі не більше 50 км. від території Тростянецької громади.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу підприємцям буде легше знайти кваліфікованих працівників.

*Механізм реалізації заходу:* Працівники Тростянецької сільської ради мають провести опитування підприємців щодо їхніх потреб у людському капіталі. До виконання цього заходу варто залучити представників Державної служби зайнятості Миколаївського району. Потрібно визначити, у яких кадрах існує найбільша проблема, що заважає їм знайти потрібні кадри. На основі цього аналізу потрібно провести переговори із навчальними закладами для впровадження навчальних програм із підготовки кадрів у яких є найбільша потреба. Отриману інформацію доцільно оприлюднити на інтернет-сайті Тростянецької ОТГ.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівець, який робитиме опитування підприємців стосовно їхніх потреб у людському капіталі), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* Не потребує залучення додаткового бюджетного фінансування. Витрати здійснюються в межах фонду оплати праці відповідних працівників сільської ради.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, грантові кошти (у разі наявності грантової підтримки від міжнародних та українських донорів).

## **1.7. Розробка інструкції з підключення до інженерної інфраструктури в ОТГ.**

*Обґрунтування заходу:* Однією із проблем підприємців Тростянецької ОТГ є складність підключення до інженерної інфраструктури та складність в отриманні дозвільних ліцензій. Також їм важко розібратися у законодавчих аспектах механізму доступу до інженерної інфраструктури та отриманні ліцензії. Вирішення проблеми складності доступу до інженерної інфраструктури та отримання дозволів не належить до компетенції Тростянецької ОТГ, проте вона може допомогти розібратися в механізмах підключення, розробивши відповідну зрозумілу інструкцію.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу покращиться бізнес-середовище для підприємців, вони витратять менше часу, щоб проаналізувати законодавчі аспекти підключення до інфраструктури.

*Механізм реалізації заходу:* Юристи Тростянецької сільської ради повинні проаналізувати чинне законодавство та розробити інструкцію з чіткими кроками, які потрібно виконати підприємцям, щоб отримати точки доступу до інженерної інфраструктури. Інструкцію доцільно оприлюднити на інтернет-сайті Тростянецької ОТГ.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівець, який проаналізує законодавство та розробить інструкцію з підключення до інженерної інфраструктури), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* Не потребує залучення додаткового бюджетного фінансування. Витрати здійснюються в межах фонду оплати праці відповідних працівників сільської ради.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради.

## **1.8. Проведення інформаційних днів підприємництва.**

*Обґрунтування заходу:* Місцеві підприємці та мешканці потребують інформації про можливості підтримки бізнесу та можливості його започаткування. Сільська рада повинна постійно збирати актуальну інформацію про можливості започаткування бізнесу, слідкувати за нововведеннями у законодавстві, здійснювати моніторинг можливостей для започаткування та

підтримки бізнесу, які надаються міжнародними інституціями та донорами і доносити їх до місцевих підприємців і мешканців. Зокрема, доцільно проводити інформаційні дні підприємництва на теми «Вихід на закордонні ринки» та «Організація приватних садиб для прийому туристів».

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу налагодиться діалог влади та підприємців, покращиться співпраця між ними. Місцеві підприємці будуть краще обізнані із можливостями для розвитку власного бізнесу.

*Механізм реалізації заходу:* Працівники Тростянецької сільської ради, старости сіл повинні постійно проводити моніторинг і збирати актуальну інформацію про можливості започаткування бізнесу, слідкувати за змінами до законодавства і випускати електронні бюлетені що міститимуть всі зібрані дані. Цей бюлетень потрібно розмістити на окремій сторінці на інтернет-сайті Тростянецької ОТГ, постійно оновлювати її та проводити регулярні (раз на квартал) зустрічі із місцевими підприємцями та місцевими мешканцями які хочуть чи можуть започаткувати власну підприємницьку діяльність і роз'яснювати їм інформацію щодо можливостей започаткування і підтримки бізнесу. За ініціативи місцевої влади, на зустрічі можуть запрошуватися представники служби зайнятості, державної фіскальної служби чи експерти у цій сфері.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівці, які займатимуться збором інформації про можливості для започаткування бізнесу, збиратимуть нововведення у законодавстві щодо регуляції підприємницької діяльності), матеріальні (приміщення для проведення інформаційних днів, роздаткові матеріали), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* 4 тис. грн. на організаційне забезпечення заходів на 2017 – 2018 роки.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, волонтерські трудові ресурси, грантові кошти (у разі наявності грантової підтримки від міжнародних та українських донорів на реалізацію проектів), кошти інших організацій (за умови залучення відповідних державних установ до виконання заходу).

## 2. Підготовка інвестиційних пропозицій

### 2.1. Підготовка переліку ділянок промислового і сільськогосподарського призначення з кадастровими номерами та їх описом.

*Обґрунтування заходу:* На території Тростянецької ОТГ є вільні земельні ділянки промислового і сільськогосподарського призначення, які перебувають у власності громади, але на даний час не використовуються чи передані в оренду. Є землі, які перебувають у власності приватних осіб. Місцевим підприємцям та інвесторам, яким потрібна ділянка для здійснення на ній промислового виробництва чи вирощування сільськогосподарських культур, необхідно чітко знати площу ділянок, їх власників, кадастровий номер, використання у минулому, відстань точок підключення до інженерної інфраструктури та доріг. Саме тому необхідно скласти перелік ділянок промислового і сільськогосподарського призначення з описом та кадастровим номером, щоб влада розуміла наявний стан земельних ресурсів та знала і мала пропозиції для місцевих підприємців та інвесторів, які, в свою чергу, можуть самі обрати для себе оптимальний варіант.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу підприємці отримають можливість взяти в користування вільні земельні ділянки та започаткувати новий бізнес.

*Механізм реалізації заходу:* Працівники Тростянецької сільської ради спільно із старостами сіл та депутатами повинні скласти перелік ділянок промислового і сільськогосподарського призначення, які є на території громади. Необхідно оглянути їх та описати. До цього процесу потрібно залучити представників державного земельного кадастру та представників земельного відділу обласної та районної державних адміністрацій, які можуть надати потрібну інформацію. Інформацію про усі ділянки необхідно внести в базу даних в уніфікованому форматі та розмістити на інтернет-сайті Тростянецької ОТГ.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівці, які здійснюватимуть огляд земельних ділянок, збиратимуть інформацію про них та описуватимуть ділянки), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* Не потребує залучення додаткового бюджетного фінансування. Витрати здійснюються в межах фонду оплати праці відповідних працівників сільської ради.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, волонтерські трудові ресурси, кошти інших організацій (за умови залучення відповідних державних установ до виконання заходу).

## ***2.2. Підготовка переліку об'єктів, придатних для промислового використання.***

*Обґрунтування заходу:* На території Тростянецької ОТГ є приміщення, які не використовуються. Деякі з них збереглися у доброму стані, інші – потребують ремонту. Однак більшість із них можна використовувати для господарських потреб, але немає єдиного переліку цих об'єктів та їх опису. Саме тому потрібно скласти перелік приміщень, які не використовують, описати характеристики цих об'єктів (площа, стан, наявність інженерних комунікацій, використання у минулому, відстань до доріг). Завдяки цьому влада матиме перелік об'єктів, що можна використовувати для здійснення господарської діяльності, і пропонуватиме їх місцевим підприємцям та інвесторам для оренди та приватизації.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу підприємці візьмуть в користування вільні земельні ділянки та започаткують нові бізнеси.

*Механізм реалізації заходу:* Працівники Тростянецької сільської ради спільно із старостами сіл та депутатами повинні оглянути наявні приміщення на території громади, здійснити їхній опис, визначити статус власності та контакти власника. Інформацію про усі об'єкти необхідно внести у базу даних у уніфікованому форматі та розмістити на інтернет-сайті Тростянецької ОТГ.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівці, які здійснюватимуть огляд об'єктів, збиратимуть інформацію про них та описуватимуть об'єкти), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* Не потребує залучення додаткового бюджетного фінансування. Витрати здійснюються в межах фонду оплати праці відповідних працівників сільської ради.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, волонтерські трудові ресурси, кошти інших організацій (за умови залучення відповідних державних установ до виконання заходу).

### ***2.3. Розміщення у вільному доступі бази даних ділянок та об'єктів промислового призначення.***

*Обґрунтування заходу:* Перелік земельних ділянок та об'єктів промислового призначення потрібно розмістити у вільному доступі, щоб інвестори чи місцеві підприємці, які зацікавлені у здійсненні діяльності на території Тростянецької ОТГ, не витрачали час на додаткові поїздки до сільської ради, щоб дізнатися про вільні об'єкти. Якщо в них є інтерес, вони можуть зайти на інтернет-сайті сільської ради, ознайомитися із ділянками та об'єктами, обрати найбільш оптимальний для них варіант і вже тоді звертатися до сільської ради, щоб отримати їх.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу місцеві підприємці отримають доступ до інформації про ділянки та об'єкти промислового призначення і розширять свою діяльність.

*Механізм реалізації заходу:* Базу даних ділянок та об'єктів промислового призначення з описом, потрібно розмістити на інтернет-сайті Тростянецької сільської ради та інших он-лайн ресурсах регіону. Для цього необхідно на сайті створити окрему сторінку, щоб легше було знайти цю інформацію. Достатнім варіантом може бути розміщення цієї бази у форматі Excel. Найкращим варіант буде нанесення цих даних на інтерактивну карту громади.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівець, який створить базу даних ділянок та об'єктів промислового призначення і розмістить її у вільному доступі на інтернет-сайті Тростянецької ОТГ), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* Не потребує залучення додаткового бюджетного фінансування. Витрати здійснюються в межах фонду оплати праці відповідних працівників сільської ради.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, волонтерські трудові ресурси.

### ***2.4. Підготовка бізнес-кейсів по наявних об'єктах***

*Обґрунтування заходу:* Бізнес-кейси – це можливості використання наявних об'єктів на основі їх характеристик та прикладів використання подібних об'єктів. На першому етапі цього заходу буде здійснено аналіз шляхів ви-

користання приміщень на основі їх стану та описати для яких видів бізнесу вони можуть використовуватися. Це значно полегшить спілкування з місцевими підприємцями та інвесторами, яким не потрібно аналізувати можливості використання об'єктів. На другому етапі, влада розробляє кілька пропозицій щодо розвитку певних напрямків бізнесу з огляду на наявні об'єкти та інфраструктуру, а також стратегічні цілі. Надалі владні органи пропонуватимуть об'єкт саме для того бізнесу, в якому зацікавлена як громада, так і інвестор.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу започаткуються нові бізнеси.

*Механізм реалізації заходу:* Працівники Тростянецької сільської ради, із залученням експертів, повинні провести аналіз можливих шляхів використання наявних об'єктів відповідно до їх поточного стану і запропонувати для яких видів бізнесу можна використовувати кожне приміщення. Варто також передбачити умови передачі об'єктів у користування. Бізнес-кейси повинні стати частиною інвестиційного паспорту регіону.

*Необхідні ресурси:* Людські (експерти, які аналізуватимуть можливості використання існуючих об'єктів та визначатимуть бізнес-доцільність), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* 25 тис. грн. на оплату послуг залученого експерта з розробки бізнес-кейсів. Передбачається розробка 5-ти бізнес-кейсів.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, грантові кошти (у разі наявності грантової підтримки від міжнародних та українських донорів на реалізацію проєктів).

## ***2.5. Розробка інвестиційного паспорту території.***

*Обґрунтування заходу:* На основі інформації про перелік ділянок та об'єктів, бізнес-кейсів, потрібно розробити та оприлюднити інвестиційний паспорт території. Цей документ повинен включати в себе інформацію про туристичні пам'ятки та об'єкти сфери послуг. Інвестиційний паспорт території потрібен для того, щоб інвентаризувати земельні ділянки, доступні для ведення діяльності, зібрати інформацію про наявність і стан об'єктів нерухомості на території ОТГ. Цю інформацію потрібно представляти на різноманітних заходах, зустрічах представникам влади обласного рівня, представникам

бізнесу, щоб показати які на території є можливості для ведення бізнесу та заохочувати їх пропонувати потенційним інвесторам територію Тростянецької ОТГ. Розробка інвестиційного паспорту території дозволить активізувати роботу по залученню інвестицій на територію Тростянецької ОТГ.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу буде залучено інвесторів для здійснення діяльності на території Тростянецької ОТГ. Місцеві підприємці збільшать обсяг реалізації товарів, робіт та послуг завдяки наданню їх новим інвесторам.

*Механізм реалізації заходу:* Інформацію про наявні об'єкти та бізнес-можливості потрібно оцифрувати, зробити дизайн та розмістити на інтернет сайті Тростянецької об'єднаної територіальної громади та інших он-лайн ресурсах регіону. Також потрібно певну кількість примірників роздрукувати, щоб роздавати їх зацікавленим сторонам. За ініціативи місцевої влади, до виконання цього заходу можуть залучатися (або реалізовувати повністю) сторонні організації або експерти у цій сфері. Документ має мати англійську мовну версію.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівці, які розроблятимуть інвестиційний паспорт; дизайнер, який опрацює і візуалізує необхідну інформацію), фінансові (для оплати праці та друку інвестиційних паспортів).

*Орієнтовна вартість:* 50 тис. грн. на оплату послуг залучених експертів з розробки дизайну та макету та оплати друку.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, кошти із місцевого бюджету на виконання цього заходу, грантові кошти (у разі наявності грантової підтримки від міжнародних та українських донорів на реалізацію проектів).



### 3. Розвиток підприємництва у сфері туризму

#### *3.1. Створення ініціативної групи з розвитку туризму та туристичних продуктів в Тростянецькій ОТГ, розробка плану діяльності, проведення регулярних круглих столів.*

*Обґрунтування заходу:* На території Тростянецької об'єднаної територіальної громади є багато потенційно привабливих туристичних об'єктів (Стільське городище з багатовіковою історією, відпочинкова зона із каскадом з 8-ми озер, гірськолижний витяг «Казкова поляна», замок графа Скарбека, культові споруди поляків та німців). Проте, відсутнє чітке стратегічне бачення подальшого розвитку туризму у громаді та інформування про привабливість регіону, немає відповідальних за цю ділянку роботи. Тому необхідно створити ініціативну групу, яка займатиметься розробкою комплексного туристичного продукту громади та промоцією регіону задля створення його позитивного іміджу.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу активізується співпраця між місцевими підприємцями, вони виведуть на ринок нові продукти та послуги, розвинуть наявні та започаткують нові бізнеси.

*Механізм реалізації заходу:* Тростянецька сільська рада має створити ініціативну групу з розвитку туризму. До її складу потрібно запросити підприємців, які працюють у цій сфері, депутатів, місцевих мешканців. Також доцільно залучати експертів, істориків, археологів, представників відповідних департаментів обласної державної адміністрації, підприємців. Передбачається, що група працюватиме на громадських засадах. Очікувана орієнтовна кількість членів групи: 10-15 осіб. Засідання ініціативної групи можна проводити безпосередньо на території туристично привабливих об'єктів або у приміщенні сільської ради. Необхідно, щоб ініціативна група регулярно проводила засідання (раз на квартал). Вона повинна розробити чіткий план діяльності, щоб пріоритетувати завдання та на кожному наступному засіданні аналізувати їх виконання. Рішення ініціативної групи матимуть рекомендаційний характер для сільської ради, але повинні в обов'язковому порядку розглядатися на засіданні виконавчого комітету або сесії.

*Необхідні ресурси:* Людські (потрібні фахівці, які будуть брати участь у круглих столах та розробці туристичних продуктів), фінансові (для оплати праці, харчування учасників, канцелярські матеріали, офісна техніка).

*Орієнтовна вартість:* 10 тис. грн. для організаційного забезпечення заходів на 2017 – 2018 роки.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, волонтерські трудові ресурси.

### ***3.2. Створення карти зацікавлених сторін у сфері туризму.***

*Обґрунтування заходу:* Розвиток туризму неможливий без людей, які будуть займатися створенням туристичних продуктів та рекламуванням регіону. Саме тому необхідно мати контакти осіб, які це можуть робити. Створення карти зацікавлених сторін у сфері туризму потрібне для того, щоб розуміти до кого можна звернутися за допомогою, хто зможе надати інформацію про об'єкти чи провести екскурсії, хто може організувати поїздки на територію та інше. Її створення дозволить активізувати діалог між усіма зацікавленими сторонами та стане рушієм для розвитку туризму на території.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу активізується співпраця між місцевими підприємцями, вони виведуть на ринок нові продукти та послуги, розвинуть існуючі та започаткують нові бізнеси.

*Механізм реалізації заходу:* Місцева влада, спільно із ініціативною групою з розвитку туризму, повинні скласти перелік людей з контактами, які потенційно зацікавлені у розвитку туристичного потенціалу. Це можуть бути:

- Місцеві підприємці, які потенційно можуть надавати послуги чи продукцію людям, які приїжджають;
- Історики, дослідники, археологи, експерти, які можуть надати описати туристично привабливі об'єкти чи здійснити дослідження;
- Туристичні компанії, які можуть організовувати поїздки до Тростянецької ОТГ;
- Представники організацій громадянського суспільства, що займаються розвитком туризму.

Цих людей потрібно запрошувати на засідання ініціативної групи з розвитку туристичного потенціалу.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівці, які збиратимуть інформацію про осіб та організації, які можуть допомогти та зацікавлені у розвитку туристичного потенціалу Тростянецької ОТГ), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* Не потребує залучення додаткового бюджетного фінансування. Витрати здійснюються в межах фонду оплати праці відповідних працівників сільської ради.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, волонтерські трудові ресурси.

### ***3.3. Підготовка карток з описом туристичних об'єктів та туристичних маршрутів на їх основі.***

*Обґрунтування заходу:* На території Тростянецької ОТГ відсутня комплексна інформація про стан та історичну цінність привабливих туристичних об'єктів. Також немає чітко розроблених туристичних маршрутів, які б поєднували у собі відвідування усіх привабливих об'єктів. Відсутність цієї інформації не дозволяє розкрити туристичний потенціал громади та проводити екскурсії і поїздки на територію. Підготовка карток з описом туристичних об'єктів та розробка туристичних маршрутів – це основа для розвитку туризму громади, яка створює позитивний імідж, позиціонує її. Завдяки цьому можна залучити більше туристів.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу збільшиться кількість туристів, які відвідають Тростянецьку ОТГ, місцеві підприємці збільшать свої доходи завдяки продажу їм продукції та послуг.

*Механізм реалізації заходу:* Місцева влада, спільно із ініціативною групою з розвитку туризму, повинні створити перелік туристично привабливих об'єктів, здійснити їх опис та зробити коротку історичну довідку. До цього процесу потрібно залучити істориків, археологів, експертів, які досліджували ці місця. Після цього потрібно скласти туристичний маршрут, який передбачає послідовне відвідування цікавих об'єктів. В ньому потрібно врахувати час відвідування кожного місця. Усю підготовлену інформацію потрібно розмістити на інтернет-сайті Тростянецької ОТГ у відповідному підрозділі, який буде на головній сторінці сайту.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівці, які збиратимуть та аналізуватимуть інформацію про туристичні об'єкти та розроблятимуть туристичні маршрути; дизайнер для візуалізації інформації), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* Не потребує залучення додаткового бюджетного фінансування. Витрати здійснюються в межах фонду оплати праці відповід-

них працівників сільської ради.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, волонтерські трудові ресурси, грантові кошти (у разі наявності грантової підтримки від міжнародних та українських донорів на реалізацію проєктів).

### ***3.4. Підготовка плану дорожньої та велоінфраструктури.***

*Обґрунтування заходу:* Однією з головних проблем Тростянецької ОТГ є низька якість доріг. Це створює незручності для мешканців (ім незручно добиратися до необхідного місця), місцевим підприємцям (створює незручності для транспортування сировини і продукції для себе і клієнтів, а також збільшує витрати на транспортування), туристам (некомфортно відвідувати об'єкти). Великою популярністю в даний час користуються велопоїздки, а внаслідок відсутності велоінфраструктури туристам важко і некомфортно пересуватися територією. Зважаючи на обмеженість фінансових ресурсів, потрібно скласти план першочергового ремонту та будівництва доріг, які користуються найбільшою популярністю та потребують пріоритетного фінансування. Покращення дорожнього покриття та велоінфраструктури дозволить створити комфортні умови для пересування територією. Зважаючи на те, що будівництво дорожньої та велоінфраструктури потребує значного фінансування, тому для початку потрібно підготувати план будівництва, щоб на його основі залучати кошти для безпосереднього будівництва інфраструктури.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу влада зможе залучити кошти на будівництво доріг та велоінфраструктури, що дозволить підприємцям зменшити свої витрати на транспортування сировини і продукції.

*Механізм реалізації заходу:* Місцева влада, спільно із ініціативною групою з розвитку туризму, повинні скласти перелік доріг, якими найчастіше користуються мешканці та які з'єднують найцікавіші туристичні об'єкти, розробити план наступних кроків щодо поступової розбудови комплексної дорожньої інфраструктури. На основі цього плану потрібно шукати фінансові ресурси на ремонт чи будівництво доріг та створення велоінфраструктури. Для отримання коштів на ці цілі доцільно подавати запити на фінансування із державних та обласних цільових програм, пов'язаних із ремонтом чи будівництвом доріг. Для створення велоінфраструктури потрібно готувати проєктні заявки на конкурси проєктів міжнародної технічної допомоги.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівці, які розроблятимуть план розвитку дорожньої інфраструктури на основі побажань мешканців та підприємців), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* Не потребує залучення додаткового бюджетного фінансування. Витрати здійснюються в межах фонду оплати праці відповідних працівників сільської ради.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, волонтерські трудові ресурси.

### ***3.5. Розробка та розміщення інформаційних щитів біля доріг.***

*Обґрунтування заходу:* Туристам, які приїжджають відвідати Тростянецьку ОТГ, важко зорієнтуватися як проїхати до необхідного об'єкту внаслідок відсутності інформаційних щитів. Тому є потреба у розробці і розміщенні інформаційних щитів на території громади та біля доріг.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу збільшиться кількість туристів, які відвідають Тростянецьку ОТГ, місцеві підприємці збільшать свої доходи.

*Механізм реалізації заходу:* Місцева влада, спільно із ініціативною групою з розвитку туризму та залученням дизайнерів, повинні розробити інформаційні щити з інформацією про цікаві туристичні об'єкти, маршрутом до них та розмістити їх на території Тростянецької ОТГ. Також потрібно за погодженням із відповідними державними органами розмістити інформаційні щити біля доріг, щоб люди, які їдуть до цікавих місць могли легко зорієнтуватися як їм це зробити.

*Необхідні ресурси:* Людські (дизайнер, який розроблятиме макети інформаційних щитів і дорожнього ознакування; особи, які встановлюватимуть інформаційні щити і дорожнє ознакування), фінансові (для оплати праці фахівця; для виготовлення інформаційних щитів і їх розміщення).

*Орієнтовна вартість:* 50 тис. грн. на оплату послуг дизайнера і виготовлення 5-ти інформаційних щитів.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні (якщо роботи виконуватимуться працівниками Тростянецької ОТГ). Для виготовлення інформацій

них щитів і дорожнього ознакування можуть залучатися кошти місцевого бюджету, кошти державного обласного бюджету, грантові кошти (у разі наявності грантової підтримки від міжнародних та українських донорів на реалізацію проєктів).

### ***3.6. Підготовка заявки на програму транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014 – 2020 з розвитку туристичного потенціалу регіону.***

*Обґрунтування заходу:* Розвиток туризму потребує значних фінансових ресурсів для створення туристичного продукту, рекламно-інформаційних матеріалів та промоції регіону. У Тростянецької ОТГ недостатньо фінансового ресурсу для цього. В кінці 2016 року – на початку 2017 року триватиме прийом заявок на програму транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014 – 2020, одним із пріоритетів якої є розвиток туристичного потенціалу. Саме тому Тростянецька ОТГ повинна підготувати заявку на цю Програму, щоб залучити фінансові ресурси на розвиток туристичного потенціалу регіону.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу покращиться інфраструктура туризму Тростянецької ОТГ, збільшиться кількість відвідувачів території, місцеві підприємці збільшать свої доходи.

*Механізм реалізації заходу:* Місцева влада, спільно із ініціативною групою з розвитку туризму (при потребі залучити експертів), повинні підготувати та подати на конкурс проєктну заявку на основі напрацьованого переліку першочергових заходів для розвитку туризму. Також необхідно знайти польські організації з якими спільно її подавати.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівці, які писатимуть проєктну заявку), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* Не потребує залучення додаткового бюджетного фінансування. Витрати здійснюються в межах фонду оплати праці відповідних працівників сільської ради.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні (якщо роботи виконуватимуться працівниками Тростянецької ОТГ). Якщо у підготовці заявки братимуть участь залучені експерти, то вони можуть на волонтерських засадах інвестувати свій час.

### ***3.7. Вивчення доцільності створення кемпінгів.***

*Обґрунтування заходу:* Багато подорожуючих в даний час не зупиняються в готелях, а приїжджають з наметами. Це дозволяє їм краще відчувати місцевість та використати переваги екологічного відпочинку. На території Тростянецької ОТГ є місця, де туристи можуть розбити намет. Проте, ці міста не мають потрібної інфраструктури. Тому потрібно проаналізувати питання доцільності створення кемпінгів, щоб створити комфортні умови для перебування туристів.

*Користь для МСП:* Завдяки реалізації заходу збільшиться кількість відвідувачів території, місцеві підприємці збільшать свої доходи та створяться нові бізнеси.

*Механізм реалізації заходу:* Місцева влада (або ініціативна група з розвитку туризму в разі її створення) повинна здійснити опитування туристів, чи потрібне їм місце для кемпінгу і чи в разі його наявності вони б зупинилися в ньому. У разі великого відсотку позитивних відповідей, необхідно обрати місце, до якого зручно доїхати, яке має достатню площу, до якого найлегше підвести комунікації та шукати фінансові ресурси на його облаштування та створення кемпінгу.

*Необхідні ресурси:* Людські (фахівці, які проводитимуть опитування туристів і аналізуватимуть питання доцільності створення кемпінгів), фінансові (для оплати праці).

*Орієнтовна вартість:* Не потребує залучення додаткового бюджетного фінансування. Витрати здійснюються в межах фонду оплати праці відповідних працівників сільської ради.

*Джерела можливого фінансування:* Бюджетні кошти в межах витрат на оплату праці працівників Тростянецької сільської ради, волонтерські трудові ресурси.

## Механізми залучення необхідних ресурсів для реалізації заходів Дорожньої карти

Для залучення ресурсів на виконання заходів Дорожньої карти можуть бути використані такі механізми:

1) Виділення коштів місцевого бюджету. Для цього Тростянецькій сільській раді необхідно затвердити місцеву цільову програму, у якій будуть передбачені кошти на виконання заходів Дорожньої карти. Окремі заходи можуть виконуватися працівниками Тростянецької сільської ради в межах виконання своїх посадових обов'язків без залучення додаткових коштів. Можна залучати кошти обласного бюджету шляхом подання пропозицій для включення певних заходів до обласних цільових програм. Потрібно також готувати проекти для отримання коштів на фінансування заходів Дорожньої карти із Державного фонду регіонального розвитку.

2) Грантові кошти. Тростянецька сільська рада готуватиме проектні заявки на фінансування заходів Дорожньої карти на конкурси українських та міжнародних донорів, а також програми міжнародної технічної допомоги. Окремі заявки готуватимуться у співпраці з недержавними організаціями. Однією із найреальніших і найважливіших грантових можливостей є участь у Програмі транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна, одним із пріоритетів якої є збереження культурної та історичної спадщини.

3) Залучення коштів МСП. Тростянецька ОТГ може залучити кошти підприємців для співфінансування вартості оплати виконання заходів Дорожньої карти. Особливо це важливо для подання грантових заявок. Оскільки Дорожня карта спрямована на розвиток МСП, вони першочергово зацікавлені в тому, щоб було сформоване сприятливе бізнес-середовище.

4) Волонтерська підтримка. Окремі фахівці, громадські активісти, депутати і члени виконавчого комітету Тростянецької сільської ради можуть брати участь у виконанні певних заходів безоплатно, на волонтерській основі.



## Особи/організації, відповідальні за реалізацію заходів Дорожньої карти

Відповідальною організацією за реалізацію заходів Дорожньої карти буде Тростянецька сільська рада Тростянецької об'єднаної територіальної громади. Особи, відповідальні за реалізацію заходів Дорожньої карти, визначатимуться посадовими особами та депутатським корпусом сільської ради під час їх затвердження.

Відповідальними особами від Тростянецької сільської ради можуть бути:

- 1) голова громади;
- 2) керівники відповідних відділів сільської ради, у сферу відповідальності яких можуть входити окремі заходи Дорожньої карти;
- 3) старости сіл, якщо заходи Дорожньої карти реалізовуватимуться на території окремих сіл;
- 4) голови постійних депутатських комісії;
- 5) депутати сільської ради;
- 6) члени виконавчого комітету Тростянецької сільської ради.

За ініціативою місцевої влади, до реалізації заходів Дорожньої карти можуть бути залучені громадські активісти, які мають досвід діяльності у відповідній сфері, представники малого і середнього бізнесу. При необхідності можуть бути залучені сторонні організації та експерти, які мають відповідний досвід у сфері підтримки малого і середнього підприємництва, зокрема, експерти Центру «Регіональний Розвиток», які розробляли Дорожню карту розвитку МСП Тростянецької ОТГ.

## Результати реалізації заходів Дорожньої карти

Завдяки реалізації заходів дорожньої карти розвитку малого і середнього підприємництва Тростянецької об'єднаної територіальної громади планується досягти таких результатів в період 2019 – 2024 роки:

### ***1. Якісні:***

- Розуміння владою своєї відповідальності у процесі підтримки МСП;
- Розуміння владою важливості залучення інвестицій у регіон;
- Відбудеться полегшення ведення бізнесу на території Тростянецької ОТГ;
- Будуть проводитися систематичні зустрічі представників влади та бізнесу.

### ***2. Кількісні:***

- Кількість малого і середнього бізнесу на території збільшиться мінімум на 10%;
- Обсяги надходжень до бюджету щороку зростають мінімум на 15%;
- Доходи МСП щороку збільшуються мінімум на 10%;
- Кількість туристів, які приїхали на територію збільшиться на 50%;
- Завершено мінімум два переговорні процеси щодо інвестицій у Тростянецьку об'єднану територіальну громаду;
- Буде розроблено стратегію економічного розвитку Тростянецької ОТГ.

## ДОДАТОК.ЗАХОДИ ДОРОЖНЬОЇ КАРТИ

Знак “ – ” у колонці орієнтовна вартість реалізації заходу означає, що виконання заходу не потребує залучення додаткового бюджетного фінансування. Витрати здійснюються в межах фонду оплати праці відповідних працівників сільської ради.

Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів	Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу, грн.	Джерела фінансування реалізації заходу	Особи/ організації, відповідальні за реалізацію заходу
1. Підвищення інституційної спроможності влади для роботи з підприємцями						
1.1. Підготовка та навчання працівників Тростянецької ОТГ у сільській ОТГ, які будуть опікуватися розвитком підприємництва та відвідування Дорожньої карти.	Участь щонайменше двох працівників Тростянецької ОТГ у спеціалізованих навчаннях з питань підтримки та розвитку підприємництва.	Підвищення кваліфікації команди Тростянецької ОТГ у питаннях підтримки та розвитку підприємництва. Покращитися взаємодія влади та підприємців, суб'єкти МСП зможуть отримати консультативну допомогу з питань ведення бізнесу, що полегшить їх діяльність.	2017 – 2018	-	Кошти Тростянецької ОТГ / кошти організаторів заходів	Працівники Тростянецької сільської ради, старости сіл
1.2. Створення і розміщення у вільному доступі карти малого і середнього підприємництва.	Складання переліку МСП, які працюють на території громади, збір інформації про види їх діяльності та потреби. Оцифрування і дизайн даних, розміщення їх на інтернет-сайті Тростянецької ОТГ.	Покращиться взаємодія між місцевими підприємцями, збільшаться обсяги замовлення товарів, робіт та послуг між підприємцями у громаді.	01.-03.2017 р.	30,000	Кошти Тростянецької ОТГ / волонтерські трудові ресурси /грантові кошти	Працівники Тростянецької сільської ради, старости сіл

Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів	Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу, грн.	Джерела фінансування реалізації заходу	Особи/ організації, відповідальні за реалізацію заходу
1.3. Запровадження фінансових механізмів підтримки МСП та лобювання їх затвердження перед суб'єктами місцевої влади.	Розробка фінансових механізмів підтримки МСП та лобювання їх затвердження перед обласною владою.	Завдяки реалізації заходу місцеві підприємці зможуть отримати додаткове фінансування для власного бізнесу.	06.-12.2018 р.	500,000	Кошти Тростянецької ОТП / грантові кошти	Працівники Тростянецької сільської ради, залучені експерти
1.4. Допомога підприємцям у залученні додаткового фінансування.	Допомога працівником Тростянецької сільської ради підприємцям у підготовці бізнес-планів, інвестиційних проектів та грантових заявок на отримання фінансування.	Підприємці залучать додаткове фінансування для розвитку власного бізнесу.	2017 – 2018	-	Кошти Тростянецької ОТП / грантові кошти	Працівники Тростянецької сільської ради
1.5. Розробка Генерального плану території Тростянецької ОТП на основі потреб підприємництва.	Проведення круглих столів за участі всіх зацікавлених сторін для узгодження основних потреб та пропозицій до положень технічного завдання для розробки Генерального плану території Тростянецької ОТП. Розробка Ген. плану на основі ТЗ, проведення громадських слухань та голосування сесією.	МСП краще розумітиме перспективи розвитку господарства громади та знатиме на яку територію можна розширювати свою діяльність, а яка підпадає під заборону для ведення бізнесу.	10.2017 – 06.2018	200,000	Кошти Тростянецької ОТП / грантові кошти	Працівники Тростянецької сільської ради, старости сіл, залучені експерти

Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів	Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу, грн.	Джерела фінансування реалізації заходу	Особ/організації, відповідальні за реалізацію заходу
1.6. Аналіз потреб у людському капіталі.	Проведення опитування підприємств Тростянецької ОТГ щодо їх потреб у людському капіталі та напрацювання плану дій для вирішення проблеми недостатності кадрів спільно із професійно-технічними закладами.	Підприємцям буде легше знайти кваліфікованих працівників.	01.-06.2017 р.	-	Кошти Тростянецької ОТГ / грантові кошти	Працівники Тростянецької сільської ради, старости сіл
1.7. Розробка інструкції з підключення МСП до інженерної інфраструктури в ОТГ.	Розробка інструкції із діями, які потрібно здійснити, щоб отримати доступ до точок підключення до інженерної інфраструктури.	Підприємці витрачають менше часу на підключення до інженерної інфраструктури.	01.-06.2017 р.	-	Кошти Тростянецької ОТГ	Працівники Тростянецької сільської ради
1.8. Проведення інформаційних днів підприємництва.	Проведення кварталних зустрічей з місцевими підприємцями і мешканцями (8 за період впровадження Дорожньої карти) для роз'яснення інформації щодо можливостей підтримки і започаткування бізнесу.	Підприємці і мешканці проінформовані про актуальні можливості підтримки бізнесу та його започаткування.	2017 - 2018	4,000	Кошти Тростянецької ОТГ / волонтерські трудові ресурси / грантові кошти / кошти інших організацій	Працівники Тростянецької сільської ради, старости сіл, залучені експерти, представники відповідних державних органів

Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів	Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу, грн.	Джерела фінансування реалізації заходу	Особи/ організації, відповідальні за реалізацію заходу
<b>2. Підготовка інвестиційних пропозицій</b>						
2.1. Підготовка переліку ділянок промислового і сільськогосподарського призначення з описом та кадастровими номерами.	Підготовка уніфікованої бази даних про наявні на території громади земельні ділянки промислового і сільськогосподарського призначення, яка включатиме інформацію про: площу, кадастровий номер, власника, попереднє використання, відстань до точок підключення до інженерної інфраструктури та доріг.	Інвентаризовано земельні ресурси громади, які можна брати в користування для ведення підприємницької діяльності.	01.-09.2017 р.	-	Кошти Тростянецької ОТГ / волонтерські трудові ресурси / кошти інших організацій	Працівники Тростянецької сільської ради, старости сіл
2.2. Підготовка переліку об'єктів, придатних для промислового використання.	Підготовка уніфікованої бази даних про наявні на території громади об'єкти промислового призначення, яка включатиме інформацію про: площу, стан приміщень, наявність інженерних комунікацій, попереднє використання, відстань до доріг.	Інвентаризовано об'єкти, що перебувають на території громади, які можна брати в користування для ведення підприємницької діяльності.	01.-09.2017 р.	-	Кошти Тростянецької ОТГ / волонтерські / кошти інших організацій	Працівники Тростянецької сільської ради, старости сіл

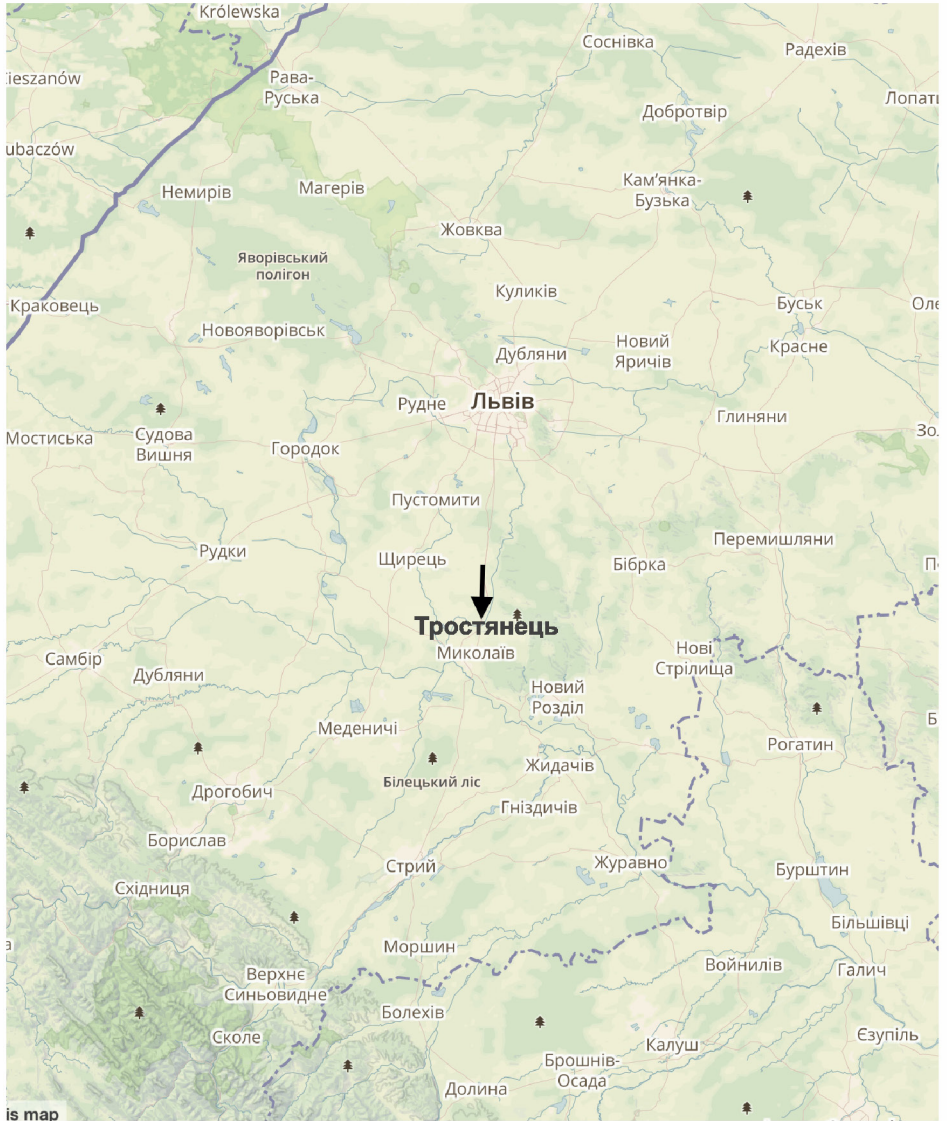
Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів	Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу, грн.	Джерела фінансування реалізації заходу	Особ/організації, відповідальні за реалізацію заходу
2.3. Розміщення у вільному доступі бази даних ділянок та об'єктів промислового призначення на окремій сторінці інтернет-сайту Тростянецької ОТГ.	Розміщення бази даних ділянок та об'єктів промислового призначення на окремій сторінці інтернет-сайту Тростянецької ОТГ.	Полегшено доступ інвесторів та місцевих мешканців до інформації про земельні ділянки та об'єкти промислового призначення, які можна використовувати для ведення підприємницької діяльності.	09.2017 р.	-	Кошти Тростянецької ОТГ	Працівники Тростянецької сільської ради
2.4. Підготовка бізнес-кейсів по наявних об'єктах.	Проведення аналізу можливих шляхів використання існуючих об'єктів на основі їх стану та пропозицій щодо видів бізнесу, для яких вони можуть бути придатними.	Розроблено пропозиції для інвесторів та місцевих підприємців для започаткування нових бізнесів.	10.-12.2017 р.	25,000	Кошти Тростянецької ОТГ / грантові кошти	Працівники Тростянецької сільської ради, експерти
2.5. Розробка інвестиційного паспорту території.	Підготовка інвестиційного паспорту території на основі проведеної інвентаризації земельних ділянок та приміщень.	Активізація роботи по залученню інвесторів, полегшенню доступу до інформації про можливості для ведення бізнесу на території Тростянецької ОТГ.	01.-03.2018 р.	50,000	Кошти Тростянецької ОТГ / волонтерські трудові ресурси / грантові кошти	Працівники Тростянецької сільської ради, старости сіл
<b>3. Розвиток підприємництва у сфері туризму</b>						
3.1. Створення ініціативної групи з розвитку туризму	Створення ініціативної групи з розвитку туризму	Розроблено туристичні продукти Тростянецької ОТГ, активізується співпраця між	2017 – 2018	10,000	Кошти Тростянецької ОТГ / волонтер	Тростянецька сільська

Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів	Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу, грн.	Джерела фінансування реалізації заходу	Особ/організації, відповідальні за реалізацію заходу
та туристичних продуктів в Тростянецькій ОТГ, розробка плану діяльності, проведення регулярних круглих столів.	Ініціативна група займатиметься розробкою комплексного туристичного продукту громади, просуванням регіону, проведенням регулярних круглих столів (раз на квартал) для напрацювання заходів з розвитку туризму.	місцевими підприємцями, вони виведуть на ринок нові продукти та послуги, розвинуть існуючі та започаткують нові бізнеси.			свої трудові ресурси	рада / ініціативна група з розвитку туризму
3.3. Створення карти заінтересованих сторін.	Підготовка бази даних організації та людей, які потенційно можуть допомогти та зацікавлені у розвитку туристичного потенціалу регіону.	Підготовлено карту організації та осіб, які можуть бути корисні для розвитку туризму.	01.-03.2017 р.	-	Кошти Тростянецької ОТГ / волонтерські трудові ресурси	Тростянецька сільська рада / ініціативна група з розвитку туризму
3.3. Підготовка карток з описом туристичних об'єктів та туристичних маршрутів на їх основі.	Підготовка опису потенційно привабливих об'єктів, складання туристичного маршруту Тростянецькою ОТГ.	Розроблено туристичні продукти громади. Збільшилася кількість туристів, місцеві підприємці збільшать свої доходи завдяки продажу їм продукції та послуг.	04.-09.2017 р.	-	Кошти Тростянецької ОТГ / волонтерські трудові ресурси	Тростянецька сільська рада / ініціативна група з розвитку туризму
3.4. Підготовка плану дорожньої та велоінфраструктури	Підготовка плану доріг, якими найбільше користуються мешканці, які	Розроблено план першочергового ремонту та будівництва дорожньої і велоінфра-	08.-10.2017 р.	-	Кошти Тростянецької ОТГ / волонтерські	



Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів	Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу, грн.	Джерела фінансування реалізації заходу	Особа/ організація, відповідальні за реалізацію заходу
	з'єднують найцікавіші туристичні об'єкти і планують розвинути велоінфраструктуру по туристичних маршрутах.	структури. Завдяки будівництву інфраструктури підприємці зменшать свої витрати на транспортування сировини і продукції.			трудові ресурси	Тростянецька сільська рада / ініціативна група з розвитку туризму
3.5. Розробка та розміщення інформаційних щитів біля доріг.	Розробка і дизайнування інформаційних щитів та про туристичні об'єкти Тростянецької ОТГ, а також їх встановлення біля доріг.	Підвищено обізнаність гостей громади про туристичні об'єкти Тростянецької ОТГ. Збільшилась кількість туристів, місцеві підприємці збільшать свої доходи завдяки продажу їм продукції та послуг. Полегшено пересування територією громади.	01.-06.2018 р.	50,000	Бюджетні кошти (місцевого і обласного бюджету) / грантові / волонтерські трудові ресурси	Тростянецька сільська рада / ініціативна група з розвитку туризму
3.6. Підготовка заявки на програму транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014 – 2020 з розвитку туристичного потенціалу регіону.	Пошук польського партнера для підготовки спільної проектної заявки з розвитку туристичного потенціалу Тростянецької ОТГ, підготовка заходів і бюджету проекту.	Залучено додаткове фінансування для розвитку туристичного потенціалу Тростянецької ОТГ, покращиться інфраструктура туризму, збільшиться кількість відвідувачів території, а місцеві підприємці збільшать свої доходи.	01.-06.2017 р.	-	Кошти Тростянецької ОТГ / волонтерські трудові ресурси	Тростянецька сільська рада / ініціативна група з розвитку туризму

Назва заходу	Зміст заходу	Результати реалізації заходів	Строк виконання	Орієнтовна вартість реалізації заходу, грн.	Джерела фінансування реалізації заходу	Особи/ організації, відповідальні за реалізацію заходу
3.7. Вивчення доцільності створення кемпінгів.	Проведення опитування туристів щодо їх потреби у кемпінгу на території Тростянецької ОТГ, визначення доцільності створення.	Вивчено доцільність створення кемпінгу, визначено місце для його створення. Збільшиться кількість відвідувачів території, місцеві підприємці збільшать свої доходи та створяться нові бізнеси.	06.-12.2017 р.	-	Кошти Тростянецької ОТГ / волонтерські трудові ресурси	Тростянецька сільська рада / ініціативна група з розвитку туризму



Пропозиції та доповнення можна надіслати за адресою: [info@rozdil.com.ua](mailto:info@rozdil.com.ua)

Центр «Регіональний Розвиток»

вул. Лесі Українки, 1, м. Новий Розділ 81652

Тел.: +38 067 670 35 29

e-mail: [info@rozdil.com.ua](mailto:info@rozdil.com.ua)

[www.rozdil.com.ua](http://www.rozdil.com.ua)